»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА И ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву »БРАНИКА« у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«

на годину	К 32·—	40·— дин
на по године	К 16·—	20·— »
на четврт године	К 8·—	10·— »

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска улица бр. 11.

Број 46. У Новом Саду, у среду 28. фебруара (13. марта) 1907. Година XXIII.

ПРЕДСТАВКА

румунско-православног архијепископа и митрополита ЈОВАНА МЕЦАНА и епископâ другова његових, као представника румунске православне цркве у Угарској и Ердељу,

поднесена кр. угарском министру богочасти и јавне наставе грофу **Алберту Апоњију**, у питању сабору поднесеног законског предлога о дотацији и правним односима учитељâ на вероисповедним и општинским народним школама.

Преузвишени Господине Министре!

Законски предлог о правним односима вероисповедних и општинских основних школа и о дотацији вероисповедних и општинских учитеља, који је законски предлог Ваша Преузвишеност — с обзиром на интересе народне наставе — дана 21. фебруара о. г. поднела заступничкој кући, битно се дотиче унутрашњег живота вероисповести, које одржавају школу, а особито *дубоко засеца у државним основним законима осигурана автономна права наше цркве.* С тога морамо изразити своје *веома озбиљне бојазни и сумње*, које нас *узнемирују*, услед факта, што властима вероисповести, које издржавају школе, није дата прилика, — као што је то пређе рађено, — да се најпре изјасне о овом законском предлогу, а особито услед факта, што се није дала прилика, да на тај законски предлог, пошто га како треба проучимо, из црквених интереса кажемо своје опаске и сумње.

Услед таког поступка дошли смо у тај *жалосни положај*, да ће у заступничкој кући један врло важан законски предлог, који се автономних права вероисповести дотиче у њиховој битности, бити расправљан, а да се заинтересоване вероисповести претходно нису изјасниле. И тако у расправи о том велеважном законском предлогу неће се промеравати разлози разних мишљења, него односи *јачине политичких странака* су чиниоци, који одлучују.

У таковим приликама, како није било физичког времена, потребног за претходно проучавање поднесеног и у претрес узетог законског предлога, приморани смо, да у опште изјавимо, да против свих оних одредаба овог најновијег законског предлога, које *вређају автономију наше цркве и културне установе наше* и које су *оно исто, што и одредбе ранијег Берзевицијева законског предлога*, — и овога пута одржимо све своје опаске и бојазни, које смо изразили у својој представци, упућеној господину кр. уг. министру просвете против овог последњег законског предлога 19. јула 1904. под бројем 207.

Са задовољством смо примили ону изјаву Ваше Преузвишености, изречену у заступничкој кући, да Ваша Преузвишеност из објективних разлога никако неће да доводи у сумњу оно право вероисповести, да могу оснивати и издржавати школе и да их неће да спречи у вршењу тога њихова права. Та важна изјава Ваше Преузвишености овлашћује нас на то, да упозоримо Вашу Преузвишеност на оне битније одредбе на расправу поднесеног законског предлога, које одредбе *вређају автономна права наше цркве* и које *воче развићу културних установа наших.*

1.) У 2. §-у законског предлога при одређењу основне плате, — ма колико да желимо побољшање материјалног стања народних учитеља, — има *велики скок* од основне плате, установљене у пређашњем закону, и, у опште, *предлагана основна плата не стоји у сразмеру са материјалном снагом оних, што издржавају школе.* Већ и с тога гледишта, — у сагласности са решењем, донесеним од нашег црквеног сабора, — наше је мишљење то, да би се минимум основне годишње плате имао установити са 800 Круна.

Садржи *повреду* и треће зачело 2. §-а, по ком се помоћни учитељи могу постављати само у изузетним приликама, а уз одобрење управног одбора и само уз награду од 800 Круна, а овамо право на намештање учитељâ, дакле и право на намештање помоћних учитеља чине саставан део автономних права вероисповести, а управни одбор је само за то ту, да вршење тог права контролише.

Последње зачело 2. §а, које располаже у погледу издржавања школе и у погледу наименовања помоћних учитеља на привремено упражњена места, имало би се изменити у том смислу, да „у случају смрти којег учитеља његова удовица и сирочад, односно учитељева деца испод 18 година имају права, да једну годину дана добијају половину основне плате и да по године могу остати у учитељском стану“.

Ако се ова измена не учини, онда црквене општине, које издржавају школу, нису кадре плаћати награду помоћним учитељима, који буду намештени.

2.) Петогодишње доплатке, намењене у 3. §-у законског предлога, сматрамо за *врло тешотне* како по оне, који издржавају школу, тако и по државну благајну и земаљски учитељски мировински фонд; баш за то„ — у складу са начелима XXVI. законског чланка од 1893. — по нашем мишљењу ти доплатци имали би се установити са 100 Круна тако, да после 40 годишње службе петогодишњи доплатци буду једнаки основној плати.

Што се тиче дистрибуције петогодишњих доплатака, то би се — с обзиром на то, да код вероисповести, што имају автономно право, основне народне школе не издржава цела црква, него независне црквене општине и засебне, од других независне организације, — последња тачка 3. §а имала заменити овим одређењем: „У случају, ако који у коначном својству намештени вероисповедни учитељ својевољно компетује на друго место и услед тога буде као дефинитиван намештен на други учитељски положај, онда на петогодишњи доплатак има права према службеном времену, које је провео на овом последњем месту“.

3.) Она одредба 8. §а законског предлога, по којој се у погледу процене берива, даваних у непокретнинама и у нарави (in natura) може уложити призив на управни одбор, а против решења овог одбора уток (жалба) на управно судиште, — *вређа автономни делокруг наше цркве и њено право*, осигурано XXXVIII. законским чланком од 1868. г., јер одређење берива вероисповедних учитеља спада, у границама закона, у делокруг вероисповедних власти, а политичке управне власти могу имати само право контроле.

4.) У тачци а) 15. §-а законског предлога се у погледу одређења личних односа и *оспособљења из мађарског језика* код учитеља, намештеног на државом потпомаганој основној школи, даје управном одбору такав делокруг, који он *не заслужује*, — јер се *оспособљење учитељево доказује званичном сведоџбом*, дакле јавним документом, *који је исшавило надлежно испитно поверенство*, а који је *потписао кр. школски надзорник* као владин поверник.

5.) У првом зачелу 20. §а законског предлога не само да је *скучено*, него је и *тешко повређено* оно автономно право вероисповести, што издржавају школу, по ком праву *црквена власт* — уз државну контролу — одређује наставни план и школске књиге.

У 20. §-у законског предлога садржане одредбе косе се са правима наставне слободе црквене. Те одредбе су *излишне и неосноване*, јер како у погледу наставног плана, тако и у погледу броја часова и садржине уџбеникâ државни органи и онако имају право контроле, а влада их може забранити. У осталом у нашим вероисповедним школама искључена је могућност, да се црквеним властима цензуриране и одобрене такове књиге употребљавају, којима би са државног гледишта било приговора.

6.) Одредбе, садржане у 21. §у законског предлога, што се односе на избор и коначно намештење учитељâ на државом потпомаганим вероисповедним основним школама, — не само да *скучавају автономна права* вероисповедних школских власти и црквених општина, које издржавају школу, него и *дубоко вређају та права*, што више *потпуно их обескрепљавају.* Осим тога се одредбе, садржане у 21. §-у законског предлога, које се односе на ограничење намештања вероисповедних учитеља, сасвим косе са специјалним одредбама, садржаним у тачци а) 15. §а истог законског предлога, које одредбе установљавају услове, под којима се даје државна припомоћ. Наиме, по тачци а) 15. §-а државна припомоћ даје се само коначно намештеним, дакле на правном основу изабраним и по закону оспособљеним учитељима, а овом последњом одредбом искључена је могућност, да се државна припомоћ даде учитељима, који нису коначно намештени.

7.) На послетку, ако би горе споменуте одредбе, које *тешко вређају нашу автономију*, постале правомоћне, немогуће је одржати рокове, установљене за намештење учитељâ, јер је по нашим правилима рок стечају 30 дана, а после тога долази рок за призив и поступак за потврду избора.

Одредбама, што се у новом законском предлогу односе на дисциплинарне ствари вероисповедних учитеља, у основама својим *скучавају се*, што више *стављају се ван крепости битна права наше цркве над учитељима*, права, осигурана 8. §ом XX. законског чланка од 1848. г., 3. §ом IX. законског чланка од 1868. г., органским статутом, што се темељи на тим законским чланцима и што је од Његова Величанства најмилостивије потврђен, као и XXXVIII. законским чланком од 1868. г.; скучавају и стављају се ван крепости та наша права, јер се с једне стране у 23. §-у законског предлога управном одбору осигурава известан делокруг, да може испитивати од судова наше цркве донесене пресуде, а с друге стране 24. § законског предлога — мимоилазећи надлежне црквене судове, односно дисциплинарне власти — *даје управном одбору судски делокрус над вероисповедним учитељима* и овлашћује га, да у тамо наведеним случајевима независно спроведе дисциплинарни поступак и да донесе мериторно решење.

Влада — према свом праву врховног надзора — може да контролише автономне поступке наших црквено-школских власти и у колико ове не би одговарале својем позиву, може евентуално да ускрати државну припомоћ, шта више — после претходног упозорења — може и да даде затворити школе, које не одговарају, или оне, које не би ишле домољубивим путевима, што ми држимо за немогуће. Али не можемо сматрати за оправдано, умесно и справедљиво, да поред давнашње власти и друга власт врши дисциплинарну власт над вероисповедним учитељима.

Пошто су противдржавни поступци злочин, то се *суђење над тим има упутити искључиво у делокруг независних судова.* У таковим случајевима дисциплинарне власти учитељске могу поступити само на основу решења дотичних судова, јер би се иначе отворило широко поље премашајима ратоборне политике за то, да *продре у свештињу школе, а учитељ да падне као жртва политичких страсти.*

8.) На послетку сматрамо за *неумесан и неправедан* 26. § законског предлога, који параграф иде на то, да због нехатости или недостатака учитељевих буде кажњена црквена општина као она, која издржава школу.

У свези са горе наведеним приговорима и тегобама морамо изјавити, да се не можемо држати рокова, одређених у 23. §-у за довршење дисциплинарног поступка, јер учитељ, који се има подвргнути дисциплинарном поступку, има права, да се послужи правним леком, те је тако у том случају немогуће, да се дисциплинарни поступак заврши за три месеца.

На основу горе наведених разлога с дубоким поштовањем *молимо* Вашу Преузвишеност, да благоизволите заступничкој кући поднесени *законски предлог са дневног реда скинути*, по претходном саслушању изближе заинтересованих вероисповедних власти га *прерадити* и после прераде *наново поднети.* Ако би то било немогуће, благоизволите при расправи о њему делотворно порадити, да тај законски предлог буде *измењен* онако, како смо ми то означили.

Примите, Ваша Преузвишености, израз нашег искреног поштовања.

Сибињ, 2. марта 1907.

У име ердељске и угарске румунске православне цркве:

Јован Мецан
архијепископ-митрополит.

Никола Попеа
епископ.

Јован Пап
епископ.

Почетак расправе Апоњијевих предлога.

⊙ **У Будимпешти,** 26. фебруара.

Познати злосретни предлози министра Апоњија о школама, проузроковали су у немађарских народа у Угарској таково узбуђење, да се то даје једва представити. У суботу започела је расправа, а данас у понедељак дошли су већ из далеких крајева Угарске силни гости, да буду сведоци народносне расправе у угарском сабору. Данас су биле галерије пуне слушалаца и мушких и женских. *Румункиње* из Баната и из далеких крајева Ердеља показале су се у елегантном скупоценом, румунском *народном* оделу на саборским галеријама. Имале су беле велове, који су падали на доњe одело, а биле су у елегантним румунским прслуцима. То су Румункиње из првих румунских породица. Неке су и супруге и родови румунских посланика. И мушки су Румуни дошли у румунском народном оделу на саборске галерије.

Него у погледу расправе Апоњијевих предлога било је некога неспоразума. Мислило се, да ће Апоњијева *обадва* предлога о припомоћи *државним*, па општинским и *вероисповедним* учитељима, бити *уједно* расправљена. Неки народносни посланици, који су били отишли кућама, док се Апоњијеви предлози били расправљали у наставном и финансијском одбору (а у овим одборима нема народносних посланика, јер нису били у исте бирани, пошто нису признати као странка), чекали су, да дођу на дневни ред Апоњијеви предлози. Али ти Апоњијеви предлози нису били *један* законски предлог, већ *два* законска предлога: за државне учитеље и недржавне учитеље. И тако изненада дође на расправу предлог о државним учитељима, дочим ће предлог о *недржавним* учитељима доћи на дневни ред тек, кад се сврши расправа о државним учитељима у генералној и специјалној расправи. Наравно да за народносне посланике у већој мери мора бити важан *други* предлог, али овај ако тек дође на расправу идуће недеље, пошто међу тим пада светковина 15. (2.) марта т. г. те за три дана неће бити саборских седница.

Румунски народносни посланици држали су, да треба да учествују и у расправи првога законскога предлога, јер и овај се тиче језика народности у државним вероисповедним школама. И тако је у суботу говорио др. Теодор *Михали* и др. Аурел *Новак*.

Но данашња саборска седница била је за мађарску коалицију велико *изненађење*. Први је говорио др. Александар *Вајда Војевод*. Почео је говорити у $10^1/_4$ сати, у 2 сата после подне још није довршио свој говор. Пред очи мађарске коалиције указала се слика *народносне опструкције*. Но народносни клуб није закључио, да ће опструјирати, али да ће по потреби чланови народносне странке дуже говоре држати. Др. Вајда Војевод опширно је разложио неоснованост предложене законске основе. Цитирао је и представку самога мађарскога учитељства, а особито је живо представио пагубност тога законскога предлога за немађарске народности, па пошто је ту споменуо и вероисповести, то га је председник опоменуо, да не сме о том говорити, пошто то спада у *други* законски предлог. Пошто је међутим већ два сата после подне превалило, то је председник изјавио да ће морати седницу закључити. Но пошто је др. Вајда-Војевод искао од сабора дозволу, да може тежину (појенту) свога говора даље да разложи, што му сабор није дао, то председник прекине говорника и уз велику ларму закључи седницу. Народносни посланици протестирали су против тога, јер по угарском саборском пословнику посланик не сме *сутра дан* продужити говор, него га мора довршити *исти дан*, то пословник забрањује. Сутра ће посланик др. Аурел *Влад*, позивом на пословник, ову ствар изнети пред сабор.

Овде се појавиле као беле вране у народносном клубу и радикалски посланици, др. *Манојловић* и Јапа *Мркшић*. Чуде се други народносни посланици шта ће они у народносном клубу, кад су српски радикали постали *владини посланици*.

Почиње се, хвала Богу!

Из мртвила, које је овладало по свима нашим општинама на догледу опасности, која прети нашим школама од Апоњијева законског предлога, ипак се једна свесна општина почиње будити. Одбор српске православне црквено-школске општине у Бачком Петрову Селу држао је сад у недељу, 25. о. м., седницу, у којој је под записничким бројем 30. на дневни ред стављено и решено ово:

Панта пл. Поповић, парох петровоселски, подноси предлог, који од речи до речи овако гласи:

„Како је код Срба општа бојазан, да ће законски предлог преузвишеног г. министра просвете, грофа Апоњија о школама, ако постане законом, осакатити а можда и утаманити нашу црквено-школску автономију: то је дужност свију Србаља у карловачкој митрополији, а нарочито оних у Угарској, да устану против тога пројекта; за то предлажем, да овај одбор закључи, да се против истог пројекта протестира и тај закључак да се поднесе црквеној скупштини, која се има у најкраћем року, најдаље за осам дана, сазвати, да га и она усвоји. Дотле пак да овај одбор преко свију српских листова у митрополији умоли све одборе српских црквених општина у митрополији, да и они сазову своје скупштине у најкраћем року те да се све црквене општине у једно доба ограде против горњег предлога. У исти мах, опет преко свију српских листова, да умоли овај одбор све автономне власти наше, да и оне устану у обрану наше автономије. Даље, да се јавно умоле сви посланици на карловачком сабору, да се колективном преставком обрате државном сабору или, ако умора бити, самом Његову Величанству, нашем краљу, против поменутог предлога. Најпосле, опет јавно, да се умоле Срби заступници на државном сабору, да што енергичније потпомогну на сабору ову акцију српског народа."

Предлог се једногласно усваја и заказује се скупштинска седница за понедељак 5. (18.) марта о. г. у 10 сати пре подне. Уједно се наређује, да се изводом записника о овом одборском закључку известе сви српски листови у карловачкој митрополији, што има служити као молба, упућена дотичним корпорацијама, личностима и листовима, о којима је у предлогу реч.

Износећи од речи до речи то решење, честитамо одбору српске православне црквено-школске општине у Бачком Петрову Селу, што је први подигао свој глас у одбрану наших школа и што је узео иницијативу у тој преважној ствари. Дај Боже, да глас честитог одбора српске православне црквено-школске општине у Бачком Петровом Селу не остане глас онога, што вапије у пустињи. Српске општине, колико год вас је, прихватите позив, одазовите се! Не дајте, да вам се са немара и нехата измакне из руку једна од најважнијих тековина, што их имате!

Јапан и Америка.

— Спрема се нов рат на Далеком Истоку. —

Распра између Јапана и Сједињених Држава америчких због непуштања јапанске деце у калифорнијске школе на путу је да се мирно сврши. Али ипак, већ сад је јасно, да ће *између Јапана и Америке кроз кратко време доћи до рата*, јер су Јапанци зинули на плодна американска острва Филипине и Хавији. Хиљадама Јапанаца исељава се на Хавајска острва, а што је главно, *сви ти јапански исељеници су резервисте*, који су прекужили страхоте последњег руско-јапанског рата. Таких исељеника, који су прокријумчарили и много оружја, има на Хавајским острвима до *50.000*. Чим букне рат, преко ноћ су то све добро оружани, изврсни војници! Па онда, Јапанци су у куд и камо бољем положају, него Американци. Филипини су Јапанцима под носом, а од Америке дели та острва неизмерна пучина Тихог Океана! Шта значи близина и даљина ратишта, најбоље је показао грозни рат на Далеком Истоку.

Сједињене Државе већ сада виде, каква им грозна опасност прети од жутих острваца, које је Америка тако обилато помагала против Русије. И за то је американска влада изнела законски предлог, којим се *забрањује досељавање странаца* на Хавајска острва. Косооки Јапанци на мах видеше, да је та забрана уперена против њихова исељавања, те је јапански генерални конзул у Хонолулу (главној вароши на Хавајима) одма најенергичније протестовао против такове мере, а да тај протест у Вешингтону начини већи утисак, пред Хавајским острвима се наједаред појави *јапанска ескадра*, дошла је бајаги »ради проучавања«.

Водећи о свему том рачуна, вешингтонска влада је наредила, да се тихоокеанска филипинска и кинеска ескадра сједине у *велику тихоокеанску ескадру*, којој ће основа бити Хонолулу, од прилике на половини пута између Сан-Франциска и Јапана. У споменутим ескадрама има сада: 3 оклопнице, 5 крстарица, 1 контр-торпиљер, 2 авизо пароброда. Тај број ће Америка од сад постепено повишавати, како не би лукави Јапан и њу изненадио, као Русију, чијом су флотом на Далеком Истоку командовали *умни богаљеви* и *кукавице*, као што су намесник адмирал *Алексејев* и контр-адмирал *Старк*. Американци су друччији момци и жутокожи Јапан ће и трипут да се предомисли, пре него што почне рат с американском Унијом.

Лист „*Deutsche Revue*" донео је ових дана чланак с потписом „*Дипломат*", у ком се чланку каже, да ће *рат између Сједињених Држава и Јапана неминовно букнути у течају ове 1907. године.* У случају рата Енглеска ће морати снабдети новцем своју јапанску савезницу. Енглеска ће морати то учинити прво из пријатељства према Јапану, а друго у нади, да ће њеној супарници, Америци, бити нанесен тежак удар. »Дипломат« указује на два знака, који натерују на мисао, да се Јапан спрема за рат. Прво, нагли повратак јапанске војске из Манџурије; друго, то, што се у највећој тајности држе кредити, одређени за развитак флоте јапанске.

Говорећи о том чланку, берлински лист „*Die Post*" од своје стране изражава мишљење, да је *рат неизбежан*, но он неће букнути тако брзо, јер Америка неће ништа учинити, што би изазвало рат; а у интересу је Јапана, да причека неколико година, док му не ојачају финансије и не увелича му се поморска и сувоземна убојна снага.

„*Фосове Новине*" такође мисле, да је судар неизбежан, но веле, да ће *рат отпочети оног часа, који Јапан нађе као најзгоднији за себе.* Американцима иде у рачун, да што даље одложе судар, а по Јапанце је напротив боље, да га ускоре. Кад би рат *сад* букнуо, *Американци би изгубили сву своју тихоокеанску флоту, све своје насеобине на острвима у Тихом Океану* и цела њихова трговина с Азијом била би уништена. Но, с друге стране, пита се: како ће Јапан отпочети рат без новаца? При свему том може се претпоставити, да ће Јапан отпочети рат стављајући на коцку, да потпуно разори своје финансије, јер је Јапану потребно да зарати на Америку баш у ово време, док се Американци нису утврдили на Далеком Истоку и док нису прокопали Панамски канал, кроз који ће се американска атлантска флота брзо моћи сјединити са тихоокеанском.

Међу тим из *Токија* телеграфишу лондонском „Morning Post“-у, да *није истина, е лоше стоје јапанске финансије.* „Јапанци“ — вели се у том токиотском телеграму — *„силно осећају увреду,* што им је Сједињене Државе нанесоше затварањем американске земље за јапанске исељенике. Али јапанска дипломатија не преухитрава. Она мирно чека даље догађаје, који ће показати, шта ће она имати да ради. Положај ће се разјаснити, кад пароброди, који су на путу с јапанским исељеницима, стигну у калифорнијску луку. За сад пак јапански народ и јапанска штампа рађе се не изјашњавају о овој ствари.

Што се пак тиче јапанског частољубља, нема никакве сумње, да се јапански народ нада, е ће преовладати свуда, а особито у трговини.

Кад ми овде у Токију читамо, као да је једини узрок, који не да Јапану да *одма* почне колосални рат против Америке, то, што немамо новаца, *не можемо да се уздржимо од смеја,* јер *тешко је указати на тренутак, у ком су јапанске финансије боље стајале него сад.* И кад би ми хтели, да се стрмоглавце бацимо на Сједињене Државе, то нас у том новчано питање баш не би задржало.“

Тако гуде Јапанци!

Американци се *већ спремају за рат.* Из главне вароши Хавајских острва, Хонолулу, телеграфишу њујоршком „*Хералду*“: После дуготрајног колебања американске војне власти *приступиле су утврђивању Хавајских острва.* То је без сумње изазвано држањем Јапана. Позвани су мерници, да зготове планове оних места, на којима ће се подићи *силне батерије.* Капетану *Отуел*-у, који заповеђа радовима око утврђења, издато је 1,300.000 франака на почетне радове, а даваће се такође њему даље своте према размеру, у ком се буду развијали радови.

Да Руси нису тако обилато пустили крв Јапанцима, до сад би већ грмили топови на валима Тихог Океана и на Филипинима.

НОВИ САД, 27. фебруара 1907.

— **Меморандум румунског епископата.** На челу нашег листа саопштавамо онај знаменити меморандум, који је румунски православни митрополит са епископима поднео и лично предао министру богочасти и јавне наставе грофу *Апоњију.*

Ми препоручујемо тај меморандум особитој пажњи наших читалаца и целог српског света. Тај меморандум може служити за пример, како се може, кад се хоће, устати мушки у обрану своје цркве и автономних права и од стране оних фактора, који иначе морају имати неких обзира спрам државне владе.

Али не само православни епископат румунски, него и унијатски румунски епископат поред свег тероризма није заостао иза православног, него је такође поднео своју споменицу тога ради.

Није нужно да говоримо о садржини овога меморандума. Он је тако јасно и темељно написан, да не потребује никаква коментара. С пуним достојанством ступа епископат румунски пред државну владу наше отаџбине, као заточник своје цркве и народних школа.

А шта мисли наш епископат? Зар у оваком судбоносном времену ни да се макне? Заиста страшна ситуација! — Ова два основна фактора нашег автономног живота — епископат са патријархом на челу с једне а саборска већина с друге стране — држе сада један другог у шаху. Између та два фактора постоји — процес. Не сме ни један фактор да се замери влади, јер се боји, да ће изгубити процес. — Поред таке ситуације страдају општи народни интереси. Таква ситуација да није жалосна, била би комична. А створена је обесном и пустом политиком радикалском.

Но, када би се наш епископат знао над том ситуацијом узвисити, посрамио би своје противнике и забележио би своје дело светлим словима у аналима српског народа.

Код нас је жалост, а напротив између румунског народа и његова епископата влада потпун споразум. То је милина видети.

Све свештенство, учитељство, интелигенција, ратари и средњи стележи, све је то код Румуна сложно у одбрани својих школа. Држе се зборови, доносе се резолуције. Сав румунски народ без разлике вере обавештен је о опасностима, које прете његовим школама. Слога је потпуна. Румунски је народ тако дисциплиниран, да о неслози не сме бити ни говора. Ко би само и споменуо неслогу, био би презрен од целог народа. А код нас они, који проповедају неслогу, могу још да постану и вође народу.

Румуни су у нашој отаџбини многобројни. Има их преко три милијуна душа. Могли би дакле поднети и мало неслоге. Па ипак је код њих слога она девиза, под коју се сви искупили.

Међутим ми Срби, којих овде осим Хрватске има тек близу 400.000 душа, ми смо растрзани на толико странака, које једна другу самртно мрзе и гоне. Али може ли друкчије и бити, кад се јавно и отворено пише — против слоге.

Кад је пре десет година наступила радикалска ера, „Застава“ је написала неких 87 чланака против слоге, доказујући, да је слога по Србе штетна. Него треба неслоге и трвења. У трвењу и гложењу појављује се живот. Што више трвења — вели — тим више живота. Можда „Застави“ без трвења и гложења нема живота, али нашем малом, притешњеном, у многом погледу заосталом народу потребна је безусловно у првом реду узајамна љубав и братска слога, јер је мржња, раздор и неслога за њега право убиство.

Но „Застава“ је са својом теоријом на жалост успела у толико, у колико је семе раздора и неслоге бујно исклијало. И на жалост после десет година видимо сада наш несрећни народ потпуно немоћан за сваку политичку акцију. Мржња и неслога укочила је жиле његова живота. Сопственим ноктима раздерао је народ своје груди. Добро је рекао један стран политичар, кад је наступила радикалска ера: **„Србе не треба дирати. Њих треба пустити. Они ће сами себе прождерати.“**

Је ли српска мајка родила јунака, да тај несрећни народ излечи од те страшне заразе? Је ли српска мајка родила јунака, да у смрзнуту душу тога народа удахне топлоту идеалног одушевљења за своје народне тековине?

То би био **„јунак од мегдана“**, а не они, што терају патријарха. То није никакав „кунст“. Нек терају каквог министра, кад су таки јунаци! Али ту жижа! — Ту се каже: љубим руку! А ми кажемо:

Само слога Србина спасава!

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Поравнање међу Аустријом и Угарском у чешком земаљском сабору.** Чешком земаљском сабору у Златном Прагу поднесена су два предлога у погледу поравнања међу Аустријом и Угарском. Један су пред. лог потписале све странке осим немачких аграраца. Тај предлог има у виду привредно отцепљење као последњу евентуалност само у том случају, ако се при преговорима с Угарском не буду могли довољно заштитити интереси Аустрије. Други предлог, који су поднели немачки аграрци, захтева то отцепљење у сваком случају. Дебата о тим предлозима трајаће најмање два дана.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 27. фебруара 1907.

— **Исправак.** У јучерашњем броју нашег листа, у уводном чланку под насловом „*Благословен грјади во имја господње!*“ поткрале су се штампарске погрешке, које кваре смисао. Наиме у четвртом зачелу другог ступца изостала је реч: „*да-ли*“. А на крају чланка у цитату Змајеве песме, код друге строфе у четвртом реду, стоји: „*спасо свако зла*“. А то не ваља, него треба да стоји: „*спасе сваког зла*“.

— **Забава новосадске трговачке омладине.** Наша српска трговачка омладина, која је орно прионула, да вечерњим школама себи потребна знања прибави и да се изобрази, приређује сад у суботу 3. (16.) марта у великој дворници хотела „Јелисавете“ у корист своје трговачке школе. Омладина постоји 6 година, а ово је тек друга забава, коју приређује омладина. Наиме док омладина није сигурном ногом кроз неколико година учинила корак напред, она се уздржавала, да ступи на јавност. Данас, када свесно изводи свој позив и када је у њој оваплоћен солидан и трезвен живот и примерно кретање у друштву, а уз то све још кад је учињен корак и у стручном изображењу и у друштвеном: она ведрим челом ступа по други пут пред овдашње грађанство. Овдашње Српство је у младом изданку трговачке омладине увидело озбиљан корак у напред, па је искрено и својски пригрлило омладину и њезину се позиву одазвало све, што српски осећа и мисли. И најотменији кругови су лане омладину својом посетом одликовали. А то је утешна појава по омладину, што су прави српски родољуби увек готови, да прискоче у помоћ озбиљној српској ствари, која води напретку. Уверени смо, да ће овдашње родољубиво грађанство и овом приликом доказати, да му добро трговачке омладине лежи на срцу, у толико пре, што ће се чист приход ове забаве употребити *за школу* и за даље изображење омладине. Програм ћемо донети у идућем броју.

— **Дар „Невену“.** *Др. Миша Маркуш* поклонио је ководом смрти свога доброг оца Петра *50 круна* овдашњем занатлијском певачком друштву »*Невену*“. Одиста леп пример спиновљег пијетета!

— **Забава Задруге Срба Занатлија,** одржана прекјуче у дворници гостионице код Три Круне, испала је врло лепо. Света је било толико, да није сав могао добити места, да седне. Интелигенција је била такођер заступљена. Забава је донела чиста прихода преко 700 круна. Задруга ће јавно положити рачун, на што је употребила тај приход. А шта је са приходом „Народне Забаве“, која је зацело докела најмање трипед толико? Њени „аранжери“ ћуте о том као заливени. Е, па то је „најкомотније“!

— **Други концерат челисте Фелдешија.** За данас заказани концерат Арнолда *Фелдешија* одложен је за прексутра, с тога, што уметник на изречан захтев српског краљевског двора у Београду приређује онде још један концерат. Као што смо већ јавили, и други Фелдешијев концерат биће у великој дворници хотела „Јелисавете“ а улазнице се напред могу добити у књижарници Браће М. Поповића.

— **Са српског претена.** Прекјуче се претеновао наш пријатељ г. Иван *Бранковић,* деловођа сенћанске филијале Централног Кредитног Завода, са госпођицом Маром *Лунговићевом,* милом ћерком г. Милана Лунговића, угледног трговца у Старој Кањижи. Нека је срећно, да Бог дâ!

— **Крајцарашка „Застава у школи.** Пишу нам из Вел. Сен-Миклуша нешто, што човек скора не би веровао, да не долази од људи, којима се, према претходном животу, мора вере поклонити, јер су од увек били на свом месту. Они нам јављају, да је тамошњи учитељ *Нађвински* завео у школи трговину с новинама, али не с дечјим новинама, што би му приличило, него трговину са „Заставиним“ „моргенблатом“. Код њега — веле — сваки његов ђак доноси јутром крајцару за новине. Администрација „Заставе“ шаље му сваки дан толики број „Застава“, колико има ђака. У девет сати пре подне дели се деци „Застава“ и купе се крајцаре, те се тако још у та млада и невина срца упија страначки отров, а народ путем школе заводи у царство радикалне странке. Како се ради школски посао, о том се не пита. А и ко ће му што за то? Месни школски одбор, па и цела скупштина је радикална, његовим упливом; сад је сабором уништена данашња епархијска управа, која није радикална, па ће се свим силама порадити, да и у епархијске управе дођу чисти радикали, а на највишем месту, у Школском Савету, већ су понамештани сами радикали, епархијски су референти такођер сад радикали, па ће оваког учитеља још наградити, а не да ће га казнити. Ето, како се шири просвета нашим новим властима. Не пита се данас, шта ради учитељ у својој школи, како се влада у друштву, како врши своје црквене и школске дужности, него: је ли добар кортеш, је ли одан радикал и онда се диже и бира за посланика, за школског референта, за члана Школског Савета. Кортешка су својства данас највиша сврха учитељу, која му прокрчују пута до највиших положаја и највећих материјалних заслуга. Ал' та је школа врло штетна за народну просвету, а тај начин врло убитачан за учитељски сталеж. Ето *Бенин,* у кога је млађе учитељство гледало као на представника родољубивијег правца, оде трагом Клицина, Ћосића, Ајваза, Нађвинског, Торђанског, Миловановића и других штребера, који су сав свој учитељски позив свели у службу једне странке, која је данас овладала на нашем автономном пољу, и за љубав својих себичних смерова напуштају сваки други рад на народном благостању, па и онај, за који су плаћени и коме су се посветили и заклели. Народе, народе, тешко теби код оваких пријатеља и учитеља!

— **Положио цензуру.** Ових је дана пред државном комисијом др. Славко *Жупански* положио адвокатски испит те ће се још у току овог месеца настанити у *Вел. Бечкереку.* Интелигенција велико-бечкеречка добиће у њему интелигентна и енергична члана, који ће хтети а спремом својом и моћи радити на добру свог народа. Младоме Србину честитамо најискреније!

— **Промоција.** Пишу нам из Будимпеште: У суботу, 9. о. м. промовисан је на будимпештанском свеучилишту на част доктора права г. Жарко *Јакшић,* адвокатски конципијенат у Великој Кикинди, синовац великог српског песника Ђуре Јакшића и бивши председник будимпештанског српског академијског друштва „Кола младих Срба“. Темељна спрема, агилност и родољубље карактеришу симпатичну особу младога доктора и оправдана је нада, да ће он са првим кораком у живот све своје способности своме народу у службу ставити Искрено честитамо!

— **Забаве.** Ратарска српска црквена певачка дружина у Ердевику у Срему приредила је прекјуче, у недељу 25. о. м., сéло с игранком у корист својој благајни. На сéлу је том у мушком збору отпевана Прохаскина „Вратислава“ и Цвејићев босански напев „Сан заспала...“, у мешовитом Блажеков „Опроштај“ и Направникова четворка руских народних песама а у женском збору је певана песма „Сунце зађе.....“ од анонима. Још је декламована Арањева песма „Мати“ у преводу Мите Поповића а дилетанти су приказали Трифковићев драмолет „Бадње вече“. — Српско занатлијско црквено певачко друштво „Ковиље“ у Ковиљу приређује у недељу 4. (17.) марта о. г. забаву с игранком, којој ће се чист приход употребити на то, да се исплати друштвени барјак. „Ковиље“ ће у мешовиту лику певати Остојићево „Сватъ.....“, руску народну песму „Вниз по мађушкје.....“ из репертоара Дим. Славјанског Агрењева, Сперњаково „Ветар душе.....“, Толингеров „Мутан Дунав“ и Шантићево „Хајд у коло!“ а у мушком кору песму „Ој како се...“ од анонима. Дилетанти ће приказати Мргудову сељачку драму „Под новим семеном“.

— **Протест босанско-херцеговачких опозиционих новина против закона о штампи.** Уредништва „Српске Ријечи“, „Bosansko-hercegovačkoga Glasnika“ „Мусавата“ и „Народа“ управила су после публиковања закона о штампи протест на заједничко министарство финансија, у којем су се протесту у првом реду оградили против октроисања, у другом реду против свију запрека слободном ширењу културе које су садржане у том новом закону. Протест је завршен овако: „Цивилизаторска мисија, како сви заједнички министри Аустрије и Угарске називају мандат великих сила за привремену управу наше отаџбине, не може се вршити средствима, која су противна цивилизацији. Ми, који представљамо јавно мишљење пет шестина босанског и херцеговачког народа, протестујемо с тога најодлучније против свију некултурних мерâ, којима се мисли привремена влада наше отаџбине да служи, како би омела наш културни и економски напредак, јер сматрамо слободу штампе, народно представништво и самоопредељење јединим излазом из данашње тешке ситуације нашег несретног народа.

Новости са стране.

— **„Пријатна“ предика.** Са *Сењске Реке* јављају за овај куриозан случај: Под председништвом професора Албина *Ангебена* овдашње друштво Св. Вида имало је седницу, на коју су позвали капуцинског калуђера *Гајешана,* предикатора из Италије, који баш тада беше на Реци. У току расправе говорио је и патер Гајетано, критикујући верски рад друштва, а да је то чинио не баш ласкаво, сведочи то, што је потпредседница тог друштва, бароница *Враницани, пала* на седници *у несвести.* А и председника Ангебена толико је дирнуло у срце шибање строгог калуђера, да га је услед узрујаности, кад је стигао кући, *ударила капља* и сад лежи болестан. —

Аратос ти и таке предике!

НОВИЈЕ.

Барселона, 26. фебруара. У улици Eamida експлодирала је јуче петарда. Ухапшена је једна сумњива особа. На улицама су нађене још две бомбе. Једна од ових има веома јаку експлозивну снагу. Приликом избора дошло је до туче, у којој је убијена једна особа. Изабрани су седам солидариста и један антисолидараста. У Мадриду је изабрано 10 конзервативаца, 2 либерала и 1 републиканац, у вароши Валенсији 1 конзервативаца у покрајини Валенсији 16 конзервативаца. И у Билбао-у и у Сан-Себастијану продрли су конзервативци.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „БРАНИКА“.

Апоњијев законски предлог о школама.

Будимпешта, 27. фебруара. Клуб народносне странке закључио је, да данас пре дневног реда изнесе на тапет поступак саборског потредседника Стевана Раковског, који је самовољно и мимо пословник одузео реч од румунског посланика Александра Вајде-Војевода. Народносна ће странка изјавити, да ће, у случају да се опет повреди пословник, она исти штитити техничком опструкцијом.

Атентат на бугарске министре.

Софија, 27. фебруара. Неки отпуштен чиновник, по имену Петков, убио је на сред улице министра-председника Петкова а ранио је министра трговине Генаџева. Атентатор је покушао да бега. Жандарми су потрчали за њим у потеру. У то долете војници па склептају атентатора. Изгледа, да има сукриваца. Атентатор је у Видину отпуштен из службе па је онда допутовао у Софију. Вели, да није ни социјалиста ни терориста. Министра-председника је — вели — убио у име народа. Услед атентата је кнез Фердинанд, који је из Париза пошао био на Ривијеру, прекинуо свој пут па се враћа у Софију.

Догађаји у Русији.

Петроград. 27. фебруара. Проносе се гласови, да ће се распустити Државна Дума.

Шала и сатира.

Очемерио се.

— Море Пајо, зар још ниси оздравио?

— Богме нисам!

— Па каква је то врашка бо́ља у тебе?

— Е, да си и ти био на оној новогодишњој «забави», на којој је вуредник «Заставе» *Коста Брадваровић* просрицао предавање, што му га је срочио његов ујак Јаков Томић, знао би ти, каква је то болест. Тако сам се очемерио од тог предавања, да ево и сад кавим!

— Но, баш добро, кад си ми казао! Бар ћу се знати чувати радикалских предавања, од којих човека чемер спопада. Сигурно га од сада *људи* неће слушати. И то да Коста не остане без слушалаца, послаћу му мога *ујка*, коме Костино предавање валда неће нашкодити.

—

И мандат и ћар!

Немачки листови доносе ово о једном препреденом мађарском кандидату за угарски сабор. Приликом једног од последњих накнадних саборских избора кандитат, наравно „Мађар“ од Израиљева колена, приђе једном бирачу, те ће му љубазно, као што то чине сви посланички кандидати, рећи:

— Реци-дер, драги пријатељу, колико ти је дао мој супарник за твој глас?

— Четири воринта, господине!

— Како, само четири форинта тако сиромашном човеку, ожењеном, а има и деце!?

— Да!

— Е гле ти неваљалца! Ниси требао примити. Боље ти гласај за мене; ја тебе знам, и одма ћеш добити пет форинти.

Рекав то, кандидат на мах тутне у шаку бирачу пет форинти, а четири форинта свог супарника узе себи. И тај кандидат је победио, те је данас и он брижљиви »отац отаџбине“!

—

Налик људи.

— Знате ли шта, господин Срето, кад Вас видим, одма се сетим Утекановића.

— Како то?

— Та и он ми је дужан двадесет и пет Круна, па их никако не враћа.

ТРГОВИНА.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

од 27. фебр. (12. марта) 1907. г.

Пшеница I. каквоће	— — К	14'20	п.
„ II. „	— — „	13.—	„
Зоб	— — — — „	14'40	„
Јечам	— — — — „	12'40	„
Кукуруз:	— — — — „	—'—	„
окрњен (стари)	— „	9'80	„
нови	— — — „	—'—	„

Довози: слаби.

Расположење за куповање: добро.

Продато је: 100 мтц. пшенице; 25 мтц. зоби, 10 мтц. јечма и 150 мтц. кукуруза.

V. ИСКАЗ
о прилозима за споменик
ЗМАЈ-ЈОВАНУ ЈОВАНОВИЋУ.

Осим досад објављених прилога приложише за споменик Змају још ови родољуби:

1. Преч. г. Јован Јаношевић, парох у Беркасову, скупио К 4'40, а приложили су по 1 К г. г. Јован Јаношевић, Митар Зековић, парох из Шида, Ђорђе Јосић, учитељ и Ђорђе Бекунић, трговац; по 0'20 К приложили су г. г. Миливој Ранитовић и Никола Иришки — 2. Сл. срп. правосл. црквена општина у Т. Ковину К. 20. — 3. Сл. трговачки збор у Глини К 49'34. — 4. Сл. срп. правосл. црквено певачко друштво у Пакрацу К 125. — 6. Сл. срп. правосл. црквена општина у Перлезу К 50. — 7. Сл. срп. женска добротворна задруга у Чуругу К 10. — 8. Сл. срп. женска добротворна Задруга у Митровици К 233'52. — 9. Ученице више дев. школе у Сомбору К 10. — 10. Сл. срп. правосл. црквена општина у Карлову К 10. — 11. Г. Коста Лера шаље од г. Данила Милојевића из Осека као рабат од проданих календара „Врача“ своту од К 2'80. — 12. Сл. срп. прав. црк. општина у Долову К 20. — 13. Преч. г. Петар Максин, свештеник у Перлезу, скупио и послао К 65'25 (по одбитку поштарине), а приложили су: Перлеска сремска штедионица К 8'59, г. Милан Георгијевић К 5; г. г. Петар Максин, Стојан Стакић, Коста Ракић, Коча Поповић по 4 К; г. г. Аркадије Арсенов, Мита Илић по 3 К; V. и VI. разр. основне школе К 2'36; г. г. др. Ђорђе Еремин, др. Душан Симић, Дина Мирчетић, Младен Гергуров, Витомир Максимчев, Даница Максимчев Путникова, Паја Фогораш, Жива Новаков по 2 К; г. Марко Радосављевић К 1'60; г. г. Радован Фијат, Јулка Ћирилова, Љубинка Максимчев, Озрен Максимчев, Марија Вујичић, Bencse Ede, Срп. Земљоделничка Задруга у Перлезу по 1 К. — 14. Сл. срп. правосл. црк. општина у Хомољици К 10. — 15. Сл. добротворна женска задруга у Ст. Футогу К 35'66. — 16. Г. Раде Гурдулов, берберски помоћник у Будимпешти, скупио између неколико берберских помоћника и послао своту од К 5. — 17. Школска деца у Павлишу К 10'40. — 18. Сл. срп. црквена општина у Загајици *К* 4. — 16. Г. Васа Дрндарски, учитељ у Орловату, скупио и послао своту од *К* 25. — 20. Сл. срп. црквено пев. друштво у Т. Ковину шаље чист приход од приређеног сéла у корист споменика Змају Ј. Јовановићу у износу од К 182'60. Том су приликом приложили: г. г. Браћа Бошњаковић К 14'50. Јован Николић К 6'20, Васа Теодоровић К 5'80, Ђура пл. Теодоровић и Арон пл. Деспинић по 5 К. др. Абоњи К 4.40. Др. Божески и Васа Димитријевић по 4 К, Јован Лазаре-К 3'60, Пера Влајковић и Васа Берић по К 3'40, Никола Којић К 2'80, Добривој Павловић и Никола Ј. Николић по К 2'60, Јован Пилат, Жика Недељковић и Ђура Добројевић по К 2. — Живан Радић К 1'60; Јованка Петровићева, Мила Јанић, Луцијан Секошан, Др. Мирон, Пера К Суботић, Бела Терек, Емилија Леман, Мано Штајн и Душан Васић по К 1'40; др. Кнежевић, Арса Стефановић и гђца Ђуришићева по К 120; Мита Момировић К 1'10; Никола Михајловић, Арон Жалиначки, Миша Белча и Душан Стефановић по 1 К; Миша Недић, Јован Арадски, Звонимир Толовић, Васа М. Мајсторовић, Коста Мајсторовић, Карл Јулиус. Еден Прибиш, Пера Берић, Мита Милутиновић и Васа Врапчевић по 0'80 К; Милутин Којић 0'60 К; Васа Јовановић и Ваја Мајсторовић по 0' 50 К; Франц Венер, Јован Тркуља, Др. Порколаб, Венцел Мундрих, Н. Сауерланд Др. Бартулов: Пера Јовановић, Сава Познан, Васа Живановић, Н. Гросшмит, Н. Ембахер, Андра Деметровић, Жика Петровић, Јован Тичерић, Емил Штадлер, Светозар Алексић, Илија Стојановић, Н. Горек. Сима Јенота, Сава Купусаровић, Мита Голубичић, Лепосава Којић, Бела Блау, и Јене Шафарчик по 0.40 К; Ђура Русмир и Арон Поповић по 0.20 К. — 21. Г. Михаило Ракић из Беча К 1. — 22. Друштво „Српско Јединство“ у Чигагу (Сев. Америка) К 120'27. 23. Интернат кр. мушке учитељске школе у Петрињи К 10'60. — 24. Сл. срп. правосл. црквена општина у Батоњи К 20.

Свега досад прилога скупљено **К 5009'40**.

Свима родољубивим прилагачима најлепше захваљује одбор друштва „Змај„.

У Карловцима 4. (17.) фебруара 1907.

Проф. **Св. Коларовић**
благајник
друштва „Змај“

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: **Петар Крстоношић**

ОГЛАСИ.

Срби - Србима | Свој - своме

„ПРИЈАТЕЉ“

једино чисто српско добротворно и просветно друштво у *Сегедину*, јавља: да је I-во коло образовано и да је отпочело свој добротворни рад, с тога отвара сада II-го коло, те позива *само* Србе и Српкиње, из земаља, што стоје под круновином Светога Стевана, да се уписују у друштво наше. — Друштво „*Пријатељ*“, после ма какве смрти осигураникове, наследницима исплаћује 2000 круна. — И друго коло ће се састојати најмање из 707 чланова. — Уписнина је 4 круне, што се једаред за свакад има уплатити. — Од сваког смртног случаја плаћа се 4 круне. — У редовним приликама у једном колу годишње може бити 7 до 10 смртних случајева. — Ако и кад осигураник уплати у свом колу за 300 смртних случајева, т. ј. 1200 круна, после тé уплате, ма колико дуго живео, опроштен је од свију пристојаба изузев годишње доживотне чланарине у своти 4 К. — Чланови у II-го коло могу се примити, ако су пунолетни, и ако нису рођени пре 1855-те године. — Ко нам пошље 4 круне поштанском упутницом, а у име уписнине, и означи своју *тачну* адресу, као и годину рођења свога, одмах ће се тој особи послати штатути и нужне тисканице ради испуњења истих, па чим примимо исправне и потписане тисканице тé, тада ће дотична особа добити од нас потврду, да је уврштена у чланство II-ог кола. — У име управе наше нико није овлаштен примати никакве пристојбе од осигураника. — Тако исто, ако нам ко пошље 4 круне за уписнину, па после успоставимо, да је рођен (а) пре 1855-те године, такова особа губи послану уписнину, а у корист друштвенога фонда. — Чланови из I-ог кола, ако нису преживели 52-гу годину живота свога, могу се уписати и у II. коло, те чим нам пошљу 4 К у име уписнине, добиће *само* лечничко уверење, да га испуне и пошљу нам га, по чему и такови добију потврду, да смо их уврстили и у чланство II-ог кола. Обезбеђене своте од 2000 круна, ни судским путем, не могу се ни у чију корист запленити. — За скупљање чланова у II-го коло *само*, дајемо по сваком скупљеном члану у име награде 2 круне; дакле скупљачи чланова за I-во коло на упражњена места, од данас не могу више рефлектирати ни на какву награду. — Чим се образује и ово II-го коло, сваки члан ће добити уредну друштвену обвезницу од 2000 К. — И најпосле, опажамо: да је наше друштво једино, које од чистог прихода даје 30% на добротворне и просветне цели, а сем тога и такове олакшице пружа члановима својима, као ни једно — овом слично — друштво.

С поштовањем

Управа друштва „Пријатељ“

126 1-3 („Barát“ — Szeged).

Ко
хоће да нађе сигурне помоћи и спаса
при страшним јаким боловима
ревматизма,
костобоље,
ишиаса,
невралгије,
тај нека покуша једаред
најновије средство

„Самол“ је маст, која се у тубама по К 1'50 и К 2'50 (које дуго траје) може добити у већини апотека.

SAMOL

Ако апотека у Вашем месту можда још не држи „Самол“ а Ви пишите на главно стовариште.

Главно стовариште

код ЈОВАНА ФИЛО-А, апотекара, Будимпешта, *Mátyás-tér 3.* „Самол“ садржи као сврхан саставни део до сад непознату супстанцију, чије згоњавање је у многим државама патентирано. Опробана је у амбулаторији будимпештанске сремске болничке благајне и у другим болницама од многих лечника и приватних особа. Уз сваку тубу има приложено упутство за употребу и лечничко мишљење.

63 14-24

НА ЗНАЊЕ!

Стављам до знања пошт. грађанству, да сам отпочео точити поред пилзанског пива и чувено

Салватор ПИВО.

Молећи за што обилнију посету

с поштовањем

ЈОСИФ ОБЕРНИК

Пилзанска пивара код „Липе“

Нови Сад, Хлебарска улица.

99 3—10

Помодна галантеријска и кратке робе трговина

С. НИНКОВИЋА

У СЕНТИ

потребује једног млађег

СПОМОЋНИКА

који може одма или кроз 14 дана ступити.

127 1-3

Трговцима
са
свињама

ради знања, да сам 1. децембра 1906. год. по р. к. отпочео као **КОМИСИОНАР** свој самосталан рад у Францштату

Budapest, Ferencváros.

Вршићу моју дужност као самосталан савесно. Потрудићу се, да своју муштерију у сваком погледу задовољим.

С поштовањем

118 8-12 **Коста Брашован.**

Адреса за пошиљке:
Keszta Brassovan, Budapest, Sertés-consumvásár.

Адреса за писма и телеграме:
Budapest, Kőbánya

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«

Штампарија деоничарског друштва »Браника«